

เทศน์เช้า วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ วันพระคนเยอะจะพูดอะไรให้ฟังหน่อยหนึ่ง เพราะมาแล้วไง

เวลาทำบุญกุศลเป็นทาน เห็นไหม ทานสละออกที่ใจ เราสละออกไปเป็นวัตถุ มันสละออกได้ เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต แต่มันต้องอาศัยสิ่งที่มีชีวิต เห็นไหม ชีวิตนี้ความเกิดความตายเวลาเราเกิดขึ้นมา เราไม่รู้สีกตัวหรือก เวลาเกิดมาเราเป็นเด็ก แล้วเราเกิดขึ้นมาเพราะจิตมันพาเกิด เราไม่รู้สีกตัวเราต้องพาเกิด

แต่กรรมมันมีอยู่ในหัวใจ มันต้องขับเคลื่อนไปตามธรรมชาติของมัน มันเป็นสสาร มันเป็นธาตุรู้อันหนึ่งที่จะต้องขับเคลื่อนไปตามธรรมชาติอันนั้น ถ้ามีกรรมดีก็เกิดในสถานะที่ดี กรรมชั่วเกิดในสถานะที่ชั่ว กรรมชั่วหมายถึงเกิดในนรกอเวจี เกิดในที่ต่างๆ กรรมดีเกิดบนสวรรค์

แต่กรรมเป็นกลางๆ เกิดเป็นมนุษย์ เห็นไหม กรรมเป็นกลางๆ กลางตั้งแต่การเกิดเป็นมนุษย์ แล้วก็กลางของเรา คือว่าเราจะใช้ชีวิตอย่างไร นี่มันเป็นอิสรภาพของเรา เราจะใช้ชีวิตอย่างไรก็ได้ตามแต่เราปรารถนา แต่ตามปรารถนาของใคร

ถ้าตามปรารถนาของกิเลส มันก็ใช้ชีวิตไปตามประสาโลกของมัน ถ้าตามประสาโลก ใช้ชีวิตไปตามประสาโลก คนมีบุญกุศลนะ มันมีบุญมา มันก็ประสบความสำเร็จ มันพอจะดำรงชีวิตไป บางคนแสนทุกข์แสนยากแล้วทุกข์ยากตามอำนาจของกิเลสมันขับไล่ไปก็ไม่รู้จักสิ่งใดนะ ไม่รู้จักใจ ไม่เคยปรารถนา ไม่เคยเข้าใจเรื่องของวันพระวันโกน

วันพระวันหยุดนะ วันหยุด หยุดเพื่ออะไร? หยุดเพื่อให้หัวใจได้พักผ่อน หยุดเพื่อดูใจของตัวเอง วันธรรมดาเนี่ยมันก้าวเดินตามหน้าที่การงาน มันต้องใช้พลังงานขับไล่ออกไป จิตมันต้องทำงานเต็มที่ของมันตามประสาเนี่ย แล้วมันหยุดไม่ได้เพราะมันไม่รู้จักวันหยุด เสาร์อาทิตย์เป็นวันหยุดของทางราชการเขา หยุดทางราชการใจมันก็ไม่เคยหยุด

แต่วันพระ เห็นไหม ให้ถืออุโบสถศีล อุโบสถศีลคือศีล ๘ ใจ รักษาศีลให้ศีลมันรักษาใจของมัน มันมีขอบมีเขตของมันขึ้นมาแล้วพยายามภาวนาพุทโธ พุทโธเพื่อหยุดใจให้ได้ ถ้าเราหยุดใจของเราได้

วันพระ... วันพระวันหยุดใจ วันเต็มเชื่อเพลิง วันเต็มบุญกุศลให้ใจ ใจมีบุญกุศลขึ้นไป มันจะพออาศัยมันไปได้ เวลามันทุกข์มันยาก มันไม่มีที่พึ่งอาศัย มันไม่เข้าใจ มันไม่มีสิ่งที่อาศัยได้ เรื่องของโลกเขาเป็นเรื่องของไฟ เรื่องของอำนาจ เห็นไหม คนเราต้องการอำนาจ ต้องการสิ่งต่างๆ อำนาจมันเข้าไปกอดในกองไฟทั้งนั้นเลยเพราะมีอำนาจ

พระในสมัยพุทธกาลเป็นกษัตริย์ มีอำนาจมาก แล้วตอนหลังออกมาประพฤติปฏิบัติ ออกมาบวช พอบวชประพฤติปฏิบัติไปสำเร็จนะ บอกว่า “สุขหนอ สุขหนอ” จนพระเขาถามว่า “สุขหนอเพราะอะไร?”

บอกว่า “เพราะเคยเป็นกษัตริย์มา เวลาจะนอนก็มีความหวาดระแวงไปตลอด เวลาจะนอนเวลาจะทำอะไร มีแต่ความหวาดระแวง ไม่มีความสุขเลยในชีวิตของการเป็นกษัตริย์ แต่เวลามาประพฤติปฏิบัติ มาบวชเป็นพระ อยู่โคนไม้ มันไม่ต้องระแวงสิ่งใด ไม่มีใครมาแย่งชิงสิ่งใดๆ ของเรา”

นั่นพระที่ประพฤติปฏิบัติอยู่โคนไม้ รุกขมูล เสนาสน์ การประพฤติปฏิบัตินี้อยู่โคนไม้มันมีความสุข สุขเพราะทำใจได้ด้วย ถ้าสุขทำใจไม่ได้ อาศัยสิ่งนั้นเป็นธรรมชาติใจ เป็นธรรมชาติ สิ่งที่เป็นธรรมชาติ สิ่งที่ไม่ให้ใจนี้เกาะเกี่ยวไป มันเป็นสิ่งที่ยึดเป็นของเราไม่ได้ ธรรมชาติมันแปรสภาพไป

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้อยู่ ๘ เดือน เห็นไหม หน้าฝนไม่ให้อยู่โคนไม้ อยู่โคนไม้ไม่ได้เพราะฝนมันตก ต้องให้อยู่ที่มุงที่บัง แต่เวลาฤดูดวงควัตรทุกข้อให้ประพฤติปฏิบัติได้หมด เว้นไว้แต่ข้อนี้ให้อยู่ได้ ๘ เดือน เพราะมันเป็นธรรมชาติ มันเป็นสิ่งที่ว่ามันแปรสภาพไปตามสภาพของมัน เราอาศัยมัน

ชีวิตนี้ก็เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง การเกิดขึ้นมาเกิดมาเพราะธรรมชาติ ใจนี้เป็นธรรมชาติอันหนึ่ง เป็นสสารอันหนึ่ง มันหมุนไป มันถึงไม่มีวันตายใจ ไม่มีวันจบสิ้นนะ การเกิดและการตายในศาสนาไม่มีวันจบสิ้น เพราะมันยืนยันได้ในบุพเพนิวาสานุสติญาณขององค์สมเด็จพระ

สัมมาสัมพุทธเจ้า สาวไปอดีตชาติไม่มีที่สิ้นสุด แล้วก็เกิดตายเกิดตาย จุตูปปาตญาณก็ไม่มีที่สิ้นสุด จะต้องเกิดอีกเพราะมันมีพลังงานของมัน พลังงานตัวนี้ต้องเป็นไปตามสภาวะของมัน

แต่พลังงานของบุญ เราทำบุญกุศล องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ให้อยู่ การประพฤติปฏิบัติไม่ถึงที่สิ้นสุด ในว่าพระอรหันต์นี้เราจะถึงที่สิ้นสุด อำนาจวาสนาของเราไม่ถึง แต่เราก็อาศัยเกาะเกี่ยว อาศัยเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ในศาสนาไป”

ผลประโยชน์ในศาสนาว่าทำบุญกุศล ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราพยายามทำดีของเรา เวลาจิตมันต้องการทำตามอำนาจของมัน ทำชั่วเราไม่รู้ว่ามันเป็นความชั่วหรือ เราทำตามความพอใจของเรา กิเลสคือความที่ว่ามีอำนาจเหนือใจ มันขับไล่ให้ใจทำไป ใจปรารถนาสิ่งใดก็หาสิ่งนั้นตามอำนาจของมัน แล้วหาตามอำนาจของมัน มันจะได้ตามความปรารถนา-ไม่ตามความปรารถนามัน เป็นอีกส่วนหนึ่ง แต่ตามความขับไล่ของใจ

นี่กิเลส คือจะได้หรือไม่ได้ยังไม่รู้เลย แต่มีต้นหากความทะยานอยากอยู่ แต่หน้าที่การงาน การประพฤติปฏิบัติของเรา หน้าที่การงานนั้นจะได้ไม่ได้อีกส่วนหนึ่ง แต่เหตุในการไป มันเป็นมรรคไป

มรรคกับต้นหากความทะยานอยากต่างกัน ต้นหากความทะยานอยากหวังแล้วไม่สมหวัง แต่ถ้าเป็นมรรคคือริยสังขัง มรรคคือความเพียรชอบ ตามความเพียรชอบมันเป็นความหวังอันหนึ่ง แต่มันเป็นมรรคเพราะอะไร?

เพราะมันมีเป้าหมายไป เป้าหมายนะ พุทธภูมิ ตั้งใจเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปรารถนาพุทธภูมิก็ต้องสร้างสมบารมีไปจนถึงที่สิ้นสุด ในการประพฤติปฏิบัติของเรา ก็เหมือนกัน เราถึงที่สิ้นสุดของทุกข์ไป ทุกข์นี้ให้มันสิ้นสุดได้ ให้มันจบกระบวนการของมันได้ ต้องใช้การประพฤติปฏิบัติ มันมีเป้าหมาย

แล้วเป้าหมายไปได้จริง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ถึงทางก่อน ถึงที่สุดของการประพฤติปฏิบัติก่อน แล้ววางธรรมไว้ให้เราก้าวเดิน ผู้ที่ก้าวถึงตามทันก็มี ก้าวตามทันก็มี นี่มันปรารถนาแล้วมันมีความสมหวัง สมหวังเพราะมันมีที่สิ้นสุดได้

แต่ในเรื่องค้นหาความทะยานอยากของกิเลสมันไม่มีที่สิ้นสุด เพราะสิ่งนั้นเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นอนิจจัง เห็นไหม ปรมัตถธรรม ธรรมที่ถึงที่สุดแล้วไม่ใช่อนิจจัง มันเป็นสิ่งที่ยั่งยืน เป็นอกุศลธรรม

แต่กับโลกนี้เป็นอนิจจังทั้งหมดเลย สภาวะธรรมชาตินี้เป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นธรรมชาตินี้แปรสภาพตลอดแล้วเคลื่อนไหวไปตลอด แล้วมีจริง-ไม่มีจริง สิ่งที่มีจริงก็หมุนไปตามธรรมชาติ สิ่งนี้โลกเขาศึกษากันแล้วเขาก็เข้าใจกันว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์ แล้วตื่นตื่นไปกับความเป็นไปของมันนะ รู้ทฤษฎีต่างๆ ขึ้นมาจะตื่นตื่นไปกับมัน

แต่สิ่งที่เรารู้จากภายนอก เห็นไหม วิทยาศาสตร์ ความรู้ต่างๆ วิชาชีพต่างๆ นี้ไม่สามารถแก้กิเลสได้ การรู้ตนต่างหาก การรู้กายภายในต่างหาก การรู้สภาวะความเป็นจริงของกิเลส ของอวิชชาที่ความไม่เข้าใจของใจ ให้มันเป็นความเข้าใจของมันเข้ามา ให้มันเห็นสภาวะตามเป็นจริงของมันเข้ามา มันถึงต้องเป็นสิ่งทีละเอียดย่อยกว่านี้

ความเห็นของเรา ความคิดของเรา เราคิดอยู่ของเรานานนี้ มันเป็นโลกียะ มันเป็นความเห็นของโลก สิ่งที่เป็นความเห็นของโลกมันเป็นอนิจจัง สิ่งทีไครมีโอกาส ไครมีจังหวะที่ดีกว่า เขาต้องมีอำนาจเหนือกว่าเรา

สิ่งทีมีอำนาจเหนือกว่าเรา แต่สิ่งทีมีอำนาจ เห็นไหม ชีวิตของคนต้องตายไป ไม่มีใครอยู่ค้ำฟ้า คนจะมีอำนาจขนาดไหนก็ต้องตายไป แต่ขณะที่มีอำนาจ เขาทำคุณงามความดีของเขาไว้ไหม? เขาทำความชั่วของเขาไว้ไหม? ทำความดีความชั่วอันนี้มันเป็นบุญกุศลไปกับใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นสร้างสมขึ้นมา มันถึงมีสภาวะธรรม

ธรรมคือความเมตตาธรรมใจ ความเมตตา ความกรุณาของใจ ความสงสารตัวเอง ถ้าเราทำความดี เห็นไหม การสละออกไปเช่นการให้ทาน เราให้ สิ่งทีให้เกิดขึ้นมาจากเรา เราให้ขึ้นมา สิ่งทีให้ออกไปเกิดจากเจตนา มันสะสมลงที่ใจ พอใจตายไปนี่เป็นทิพย์

สิ่งทีเป็นทิพย์คือว่ามันเป็นวิญญานอาหาร มันสะสมลงที่ใจ แต่สิ่งนี้มันก็เป็นอามิส สิ่งทีเกิดขึ้นจากการกระทำทั้งหมด แต่สิ่งทีว่าเป็นปรมัตถธรรม กิเลสมันเป็นนามธรรม สิ่งทีเป็นนามธรรมมันเป็นความคิดทีเหนือเรา สิ่งทีเหนือเรา เราจะหยุดมันได้อย่างไร?

ถ้าจะหยุด หยุดมันได้ เราต้องเห็นตัวตนมันก่อน สิ่งที่จะเห็นตัวตนของมันก็ต้องทำความเข้าใจ สงบของใจ ใจจะสงบเข้ามาได้ต้องมีสภาวะ มีคำบริกรรม มีอาการของใจ เงาแก่เงา

นี่เงาแก่เงา ความเห็นของใจ ความคิดของใจมันเกิดขึ้นมาใช้ความคิด ความคิดแก้ความคิด ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดของกิเลสหมุนออกไปเป็นเรื่องของกิเลส เป็นเรื่องของโลก หมุนออกไปตามความเห็นของเขา เป็นอำนาจขบไสเข้ามา

แต่สภาวะธรรมนี้เราต้องฝึกใจ เราเชื่อธรรม เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ธรรมที่ตรัสรู้ขึ้นมา นี่ไปศึกษา เห็นใหม่ ก่อนที่จะศึกษา ก่อนที่ตรัสรู้นี้ไปศึกษากับเขา ไปศึกษากับลัทธิต่างๆ เพื่อจะให้เห็นใจ ให้เห็นให้เข้าใจตาม สภาวะความเป็นจริง เขาสอนเข้าไป เขาสอนทำความเข้าใจเข้ามาแต่ไม่มีปัญญา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ธรรมอันนี้ต้องอาศัยความสงบของใจ อาศัย สัมมาสมาธิ สมาธิของเรามีอยู่โดยปกติ มนุษย์ถ้าไม่มีสมาธิไม่มีสติเลยจะกลายเป็นคนบ้าคนเสีย จริตไป คนที่เสียจริตเขาก็มีใจเหมือนเรา แต่เขาไม่มีสติยับยั้งความคิดของเขา เขาก็เสียสติไป

สิ่งที่เสียสติไปก็มีจิตมีความคิดเหมือนกัน แต่ความคิดนั้นน่าสลดสังเวชเพราะต้องเป็นไปตามสภาวะของกรรม แต่ความคิดของเรา คิดแบบโลกเขานี้มันคิดส่วนหนึ่ง มีสติ มีสมาธิอยู่ แต่สมาธินี้เป็นสมาธิของปุถุชน สมาธิของว่าเดินโศคาปัตติมรรค เห็นใหม่ โศคาปัตติมรรค พระอริยบุคคล สิ่งที่จะเป็นพระอริยบุคคลขึ้นมาเกิดจากมนุษย์เรานี้แหละ เกิดจากฆราวาสของเรา

วันพระ พระก็มาจากคน คนสละเพศออกมาก็เป็นเพศของพระ พระนี้โดยสมมุติ โดยสมมุติ แล้วพยายามทำใจเข้ามา มันเป็นสมมุติทั้งหมด ใจก็เป็นสมมุติ ส่วนที่เป็นสมมุตินะ แต่มันมีความรับรู้อันหนึ่งที่ไม่เป็นสมมุติที่เป็นนิจจัง นิจจังคือว่าทุกข์มันก็เวียนไปตามทุกข์ หมุนไปตามทุกข์ อย่างนั้นไม่มีวันที่สิ้นสุด

แต่ถ้ามันทำความเข้าใจแล้วใช้ปัญญาแยกแยะกิเลส ฆ่ากิเลสออกมา มันถึงที่สุดของทุกข์ได้ ใจก็มีอยู่ เห็นใหม่ สิ่งนี้มันเป็นวิมุตติ ใจนี้มันสัมผัสได้ ทั้งเป็นได้สมมุติและเป็นวิมุตติ มันถึงมหัศจรรย์ใจ

ถึงว่าเรื่องศาสนาสอนลงที่ใจ ใจในร่างกายของเรา ใจในความคิดของเราที่มันทุกข์ร้อนอยู่ นี่ ใช้ความนี้ ใช้ความคิดของใจ ใช้สัมมาสมาธิย้อนกลับ ทวนกระแสกลับมา ถ้าสิ่งนี้ทวนกระแส

กลับมาทำสมาธิ ใช้คาบกรรมเพราะมีความเชื่อ เพราะมีกรรมโดยสมมุติไปก่อน แล้วเป็น
ปัญญา

ปัญญาคือเราคิดมา พุทฺโธ พุทฺโธ พุทฺโธนี้ให้อยู่กับใจ ให้ใจพุทฺโธนี้ นึกพุทฺโธขึ้นมา อาหาร
เรากินเป็นครั้งเป็นคราวนะ แต่ใจที่มันเป็นอาหารของใจมันกินตลอดเวลา มันทุกข์นะ นอนอยู่ที่
ทุกข์ เดินอยู่ที่ทุกข์ นั่งอยู่ที่ทุกข์ ถ้ามันทุกข์ขึ้นมา มันทุกข์ตลอดเวลา มันทุกข์ได้ตลอดเวลา

มันถึงต้องหาคำบริกรรมให้มันใช้ตลอดเวลาเพื่อพลิกแพลงกลับมาไง เพื่อพลิกแพลง
กลับมาที่ว่ากิเลสมันเคยมีอำนาจเหนือใจ มันจับใสใจ ใจมันจะหมุนออกไปด้วยอำนาจของกิเลส
ด้วยอำนาจของสิ่งที่เหนืออำนาจเหนือเรา คิดออกไปโดยที่เราจับยังไม่ได้

ใช้สติยับยั้งแล้วใช้คาบกรรมเข้ามา ย้อนกลับเข้าทวนกระแสกลับมาๆ เพื่อจะให้มันใจ
ขึ้นมา อันนี้มันเป็นสิ่งที่ว่าสมาธิ มันเป็นที่ตั้งมั่น มันเป็นที่จับต้องได้ ถ้าจิตมันสงบ
ขึ้นมา มันจับต้องได้ มันย้อนกลับขึ้นมาวิปัสสนาได้

ปัญญาอันนี้มันถึงว่าเป็นภาวนามปัญญา ปัญญาอันนี้เกิดขึ้นมาจากองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ปัญญานี้ใคร่ครวญเข้ามา ลัทธิต่างๆ เขาไม่ใช่ปัญญาอันนี้เพราะเขาไม่มีปัญญา
อันนี้ไง เวลาจิตมันสงบเข้าไปมันแว้งว้าง มันมีความสุขมาก มีความสุขใจมาก เข้าใจว่าอันนั้นเป็น
ผล แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “นั่นเป็นสมถกรรม”

สิ่งที่ทำความสงบของใจมันทำได้โดยธรรมชาติของมัน เรามี เห็นไหม ทุกข์ยากขนาดไหน
เราทุกข์อยู่ขนาดไหน เราเดือดร้อนขนาดไหน ถ้าเรามีความอดทนอยู่ สุดท้ายแล้วสิ่งนี้เป็นอนิจจัง
ความทุกข์นี่ก็เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นความทุกข์ เห็นไหม ความทุกข์เป็นอนัตตา สิ่งที่เป็นอนัตตามัน
ต้องแปรสภาพของมันตลอดไป เราทุกข์ขนาดไหน เราทนได้มันก็ต้องแปรสภาพของมันตลอดไป
มันเป็นอนิจจังอยู่แล้วเกิดดับในหัวใจ

ไม่เห็นสภาวะสิ่งนี้ไง ถ้าจิตสงบเข้าไปแล้วถึงจะจับต้องสิ่งนี้ได้ ผู้ที่เห็นทุกข์ใจ ทุกข์นี้ควร
กำหนด สมุทัยควรละ แต่พวกเราอยากจะละทุกข์ๆ เราจะละทุกข์กันหมดเลย เราบอกนี่เป็นความ
ทุกข์ ผลที่เกิดขึ้นนี้เป็นวิบากนี่เป็นความทุกข์ทั้งหมดเลย ไม่พอใจๆ

มันเป็นผลแล้ว มันจะไปชำระได้อย่างไร สิ่งที่เป็นผลแล้ว มันต้องย้อนกลับ เห็นไหม
ย้อนกลับว่าสิ่งนี้เกิดจากอะไร?

เกิดจากสมุทัย เกิดจากความไม่พอใจ เราเกิดเป็นมนุษย์ เราก็ไม่พอใจความเป็นมนุษย์ของเรา เราอยากเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เราเกิดอยากมีความสุข สุขของเขาเป็นความสุขอันหนึ่ง แต่เขาก็เป็นอนิจจังเหมือนกัน เป็นสภาวะของภพ เป็นกฎของไตรลักษณ์ มันเป็นกฎของไตรลักษณ์ที่ต้องหมุนเวียนไป

สภาวะของมนุษย์ก็เหมือนกัน สรรพสิ่งโลกนี้เป็นเหมือนกัน มีค่าเหมือนกัน เราเทียบมนุษย์เราไป เทียบมนุษย์เรากับภพชาติต่างๆ เขาก็แปรสภาพ เราก็แปรสภาพ มันถึงจะสลดสังเวชไป มันถึงจะเห็นคุณค่าของชีวิต

คุณค่าของชีวิตเกิดขึ้นมาแล้วพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องขึ้นมาให้ชำระจิตใจของเราขึ้นมา ทาน ศีล ภาวนา ทานนี่เป็นส่วนหนึ่ง ขั้วไสเป็นคุณงามความดีเป็นคุณงามความดีแน่นอน ศีลคือความปกติของใจ ถ้าใจปกติ มันก็ไม่ทำความผิดของมันขึ้นมา

แต่สิ่งนี้มีศีลแล้วต้องมีธรรม ธรรมเห็นใหม่ เกิดปัญญา ปัญญาเป็นธรรมขึ้นมา ถ้าเรามีศีลขึ้นมา เราไม่ใช่ปัญญาของเราขึ้นมา ศีลก็ทำความปกติของใจ ทำให้จิตเรานี้เป็นแก้วตดถุอันหนึ่งเท่านั้นหรือ?

จิตของเรามันมีความรู้สึก มีความทุกข์ความยาก ความทุกข์ความยากเกิดให้เป็นความสุขได้ ความสุขในการชำระกิเลสมันจะปล่อยวางเป็นขั้นเป็นคราวขึ้นมา มันจะปล่อยวาง เหมือนเราชนะตนนะ เราเคยมีอำนาจ เราเคยแพ้ตัวเอง ตัวเองคิดอะไรก็ต้องเป็นความคิดนั้น แล้วมีปัญหาใคร่ครวญชนะความคิดตัวเอง นี่ถามตัวเองสิมีความสุขไหม?

ถ้าคนเอาเราไว้ในอำนาจของเราได้ เราจะมีสุขมาก มีความสุขว่าสิ่งที่คิดขึ้นมามันเป็นสิ่งที่ขั้วไส เป็นสิ่งที่เหนืออำนาจของเรา เราไม่ต้องการสิ่งนั้นได้ เราแยกแยะสิ่งนี้ได้ นี่สัมมาสมาธิแยกตรงนี้ได้ มันถึงความสงบเข้ามา

แล้วปัญญาใคร่ครวญมัน นี่เป็นอนิจจังให้เห็นตามความเป็นจริง มันจะเห็นตามความเป็นจริงถ้ามันเป็นจริง แต่เห็นตามความคิดของเรานี้มันเป็นสัญญา มันเป็นการคาดหมาย จะเห็นจากความรู้สึกก็เป็นความคาดหมายเพราะมันเป็นสัญญา เพราะสัญญาทำงาน

สัญญาทำงานก่อนถึงเป็นสังขารปรุงแต่ง เป็นรูปของจิตหมุนออกไป แล้วมันก็มีอำนาจเหนือเราตลอดไป นี่มันก็เป็นสัญญา เหมือนกับความเข้าใจมันจะรู้ณะ สภาวะธรรมที่เกิดขึ้น ปฏิบัติ

ขึ้นจะรู้แล้วปล่อยวางๆ ปล่อยวางนี้ไม่สมมุจเฉตปหาน แต่เมื่อใดมัจฉาสัมคคีรวมตัวขึ้นมาสมมุจเฉตปหาน ปัญญาอันนั้นชำระกิเลส

นี่เกิดขึ้นมาจากใจ ใจนี้เวลาแพ้ขึ้นมาแพ้เป็นกรุดๆ ถอยร่นนะ แต่เวลาชนะขึ้นมา มันมีอำนาจที่ว่าใคร่ครวญได้ใคร่ครวญได้ ปัญญาจะเกิดขึ้นมาชำระกิเลสอันนี้ ถ้าอันนี้ขาดขึ้นไป นี่เป็นอกุปปรกรรม เป็นพระขึ้นมาจากวันพระไง

วันพระก็เป็นวันพระที่ว่าเป็นปฏิทินเพื่อจะให้เรามีวันหยุด เพื่อให้เราทำบุญกุศล แต่ถ้าใครทำพระกับใจเป็นอันเดียวกัน นางวิสาขาเป็นคฤหัสถ์เหมือนกัน แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “เป็นพระโสดาบัน” เห็นไหม เป็นพระขึ้นมาเกิดจากใจ

ถ้าพระเกิดขึ้นมาจากใจเป็นพระจากใจ เดินไปไหนก็เป็นพระ นอนก็เป็นพระ นั่งที่ไหนก็เป็นพระ มีความสุขจากใจขึ้นมาส่วนหนึ่ง จนวิปัสสนาจนถึงที่สุดปล่อยวางกิเลสทั้งหมดนั้นเป็นวิมุตติสุข ถึงจะมีความสุขทั้งหมดในหัวใจ นั้นเป็นผลของพระโดยสมบูรณ์ในใจนั้น ถ้าพระสมบูรณ์ในใจนั้น นั้นมีความปรารถนา ความปรารถนาสมความปรารถนาแล้วมันก็มีความสุขกับเรา นั้นเป็นเรื่องของวันพระ เอวัง